

Wrocław, dn. 10 maja 2022 r.

dr hab. Anna Małgorzewicz, prof. UWr
Instytut Filologii Germańskiej
Uniwersytet Wrocławski

Ocena osiągnięć naukowych dr Joanny Targońskiej w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego

I. Informacje wstępne

Pani dr Joanna Targońska uzyskała tytuł magistra filologii germańskiej w roku 1995 r. na Uniwersytecie Marii Curi-Skłodowskiej w Lublinie na podstawie pracy magisterskiej pt. *Zum Erwerb der deutschen Vergangenheitstempora im Fremdsprachenunterricht* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Barbary Sadownik. Stopień doktora nauk humanistycznych Habilitantka uzyskała w roku 2003 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Zum Erwerb des deutschen Perfekts im Tertiärsprachenunterricht bei polnischen Schülern). Deutsch als L 3 nach Englisch als L 2). Zur Nutzung der Englischkenntnisse bei der schriftlichen Produktion im Deutschen* napisanej pod kierunkiem dr hab. Haliny Stasiak. W latach 1996-2003 Pani dr Joanna Targońska była asystentką w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie, a od roku 2003 do chwili obecnej jest zatrudniona na stanowisku adiunkta w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim.

II. Ocena osiągnięć naukowo-badawczych Habilitantki

Pani dr Joanna Targońska jako aktywna badaczka, dydaktyk i organizator posiada znaczącą pozycję w świecie germanistycznej nauki. Dorobek naukowy Habilitantki stanowi znakomite zaświadczenie jej konsekwentnej drogi rozwoju i doskonalenia warsztatu badawczego aż do osiągnięcia autonomii, samodzielności i najwyższego poziomu świadomości naukowej. Wykaz opublikowanych – po uzyskaniu stopnia doktora – prac naukowych dr Joanny Targońskiej obejmuje dwie monografie naukowe (jedna to monografia stanowiąca habilitacyjne osiągnięcie naukowe, druga to opublikowana praca doktorska) oraz imponującą liczbę 35 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych i 12 rozdziałów w monografiach naukowych. Artykuły dr Joanny Targońskiej ukazały się w czasopismach indeksowanych w bazach ERIH i liście MEN. Są to w dużej części czasopisma o ogólnoświatowej renomie, również czasopisma niemieckie. Warto odnotować, że wyniki swoich badań Habilitantka publikuje w języku polskim i niemieckim. Za istotną część dorobku należy uznać redakcję jednego numeru czasopisma *Neofilolog*. Pani dr Joanna Targońska sporządziła 12 recenzji monografii naukowych, które ukazały się w czasopiśmie *Informationen Deutsch als Fremdsprache* i *Prace Językoznawcze*. Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka wygłosiła aż 34 referaty: 15 na konferencjach zagranicznych, 8 na konferencjach międzynarodowych i 11 na konferencjach krajowych. Ta wielopłaszczyznowa aktywność naukowa Habilitantki stworzyła możliwość prezentacji bieżących wyników badań i ewentualnej weryfikacji przyjętych założeń w dyskusjach z innymi badaczami. Tytuły wygłaszanych wykładów wskazują na bardzo szerokie spektrum zainteresowań badawczych Habilitantki w zakresie glottodydaktyki.

Pani dr Joanna Targońska wzięła udział w projektach badawczych o zasięgu międzynarodowym: *D/P-IPHRAS: Interphraseologie der Wissenschaftssprache* we współpracy z Uniwersytetem w Jenie i *Vokabellernstrategien* we współpracy z Uniwersytetem w Marburgu. Kandydatka odbyła również cztery staże na uniwersytetach w Berlinie, Kassel i Lipsku; brała również udział w programie *ERASMUS*. Wszystkie te aktywności są potwierdzeniem nie tylko zaangażowania i konsekwencji Habilitantki w realizowaniu swoich celów badawczych, ale również umiejętności pozyskiwania środków finansowych na prowadzenie badań naukowych, jak i umiejętności współpracy w zespołach badawczych (międzynarodowych i interdyscyplinarnych), które w obecnym czasie okazują się być wręcz nieodzowne w prowadzeniu badań empirycznych.

Z przedłożonego do oceny materiału wyłania się kilka obszarów aktywności badawczych dr Joanny Targońskiej, które można ulokować w następujących zakresach: autonomia w nauczaniu języków obcych, kompetencja leksykalna i kolokacyjna, kolokacje w dydaktyce języków obcych, ćwiczenia leksykalne w nauczaniu języków obcych, badania nad niemieckim językiem naukowym, metodologia badań glottodydaktycznych. W autoreferacie (bardzo skrupulatnie przygotowanym) Habilitantka kreśli szczegółowo drogę rozwoju swoich zainteresowań badawczych. Od etapu przygotowywania pracy magisterskiej daje się zauważyć żywe zainteresowanie Habilitantki zagadnieniami glottodydaktycznymi. Zainteresowania te są systematycznie i celowo rozwijane. Kompetencja kolokacyjna jest od dawna przedmiotem badań Kandydatki. Przedłożone do oceny publikacje tematyzują takie zagadnienia, jak np.: zanurzenie kulturowe jednostek leksykalnych, rola respektowania w procesie uczenia się/ nauczania słownictwa czynników kognitywnych przetwarzania językowego, które mają bezpośredni wpływ na efektywność zapamiętywania, rozwijanie umiejętności słowotwórczych i znajomości frazeologii, techniki i strategii uczenia się słownictwa. Należy podkreślić, że wyniki badań dr Joanny Targońskiej są wykorzystywane w konstruowaniu programów nauczania języków obcych. Przedłożone do oceny publikacje poświadczają wysokie kompetencje naukowe dr Joanny Targońskiej oraz istotną wartość aplikatywną Jej badań w odniesieniu do optymalizowania procesu nauczania języków obcych. Artykuły i rozdziały w monografiach opublikowane przez Habilitantkę stanowią cenny wkład w rozwój polskiej glottodydaktyki i dydaktyki języka niemieckiego jako obcego. Szczególną wartość posiadają publikacje dotyczące metodologii badań glottodydaktycznych.

Warto podkreślić, że wysokie kompetencje merytoryczne dr Joanny Targońskiej pozwoliły powierzyć Jej recenzowanie artykułów naukowych przedłożonych do publikacji w czasopiśmie *Neofilolog* i *Glottodydaktyka*. Szczególnie należy docenić fakt pełnienia przez Habilitantkę funkcji promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Marty Kolczyńskiej.

III Osiągnięcie naukowe: Joanna Targońska: *Die Entwicklung der Kollokationskompetenz im DaF-Unterricht am Beispiel des Erwerbs von Substantiv-Verb-Kollokationen*. Peter Lang: Berlin, ss. 509.

Kompetencja językowa jest konstruktem wielowymiarowym, angażującym w swym komunikacyjnie uwarunkowanym funkcjonowaniu wiedzę deklaratywną, proceduralną oraz różnorodne właściwości psychofizyczne, motywacje, potrzeby użytkownika języka. Tak

szeroko rozumianej istoty kompetencji językowej świadoma jest Autorka ocenianej monografii. Celem badawczym Habilitantki jest eksploracja procesu rozwoju kompetencji kolokacyjnej w zakresie języka niemieckiego u dorosłych uczących się tego języka, przy czym kompetencja kolokacyjna uznana jest za element kompetencji leksykalnej.

Sformułowany przez dr Joannę Targońską cel badawczy wychodzi naprzeciw potrzebom współczesnej glottodydaktyki. Uczący języków obcych konfrontowani z deficytami w zakresie świadomości kolokacyjnej u osób uczących się języków obcych potwierdzą zapewne całą gamę trudności w obszarze rozwijania aktywności językowych w tym zakresie. Taki stan rzeczy dokumentują również badania dr Joanny Targońskiej.

Autorka monografii podjęła się wnikliwego zgłębienia istoty kolokacji jako fenomenu językowego. Posiłkując się koncepcjami różnorodnych nurtów lingwistycznych definiuje koncepcyjnie tę kategorię, ujmując szerokie spektrum jej właściwości. Przywołuje przy tym prace takich badaczy, jak Hausmann, Caro Cedillo, Siepmann, Reder, Tomas, Konecny. Istotnym rozstrzygnięciem Autorki jest dyferencjacja definicji ujmujących kolokacje jako stałe związki wyrazowe oraz ujęć frekwencyjnych lub korpusowych. Relewantne dla badań Habilitantki – z uzasadnionych powodów - będzie frazeologiczne rozumienie kolokacji jako syntagmy konwencjonalnej. Dr Joanna Targońska dokładnie charakteryzuje właściwości semantyczne i składniowe kolokacji w oparciu o koncepcje przedstawione w odpowiednio dobranej, reprezentatywnej literaturze przedmiotu. Szczególną uwagę poświęca charakterystyce kolokacji werbo-nominalnych, które są przedmiotem Jej badań empirycznych. Autorka wspiera swój wywód ujęciami odnoszącymi się do innych języków i z powodzeniem adaptuje je do opisu zjawisk rejestrowanych w zakresie języku niemieckiego.

Znaczenie koncepcyjne dla przeprowadzonego badania stanowi podrozdział 1.5 (s. 107-114), w którym Badaczka podejmuje próbę zdefiniowania pojęcia *kolokacja*. Należy docenić wybór paradygmatów, w których Autorka monografii lokuje swoje eksploracje definicyjne. Dr Joanna Targońska zasadnie rozpatruje *kolokację* w kategoriach kognitywnych, bowiem należy uznać, że to właśnie wymiar kognitywny określonych struktur językowych posiada regulacyjne znaczenie dla sfery dyspozycji, właściwości kompetencyjnych użytkowników języków. Wysoką wartość naukową posiada fragment, w którym dr Joanna Targońska definiuje cechy dystynktywne kolokacji. Są to właściwości, które niewątpliwie powinny być wzięte pod uwagę w procesie nauczania i uczenia się języka obcego. Walorem ocenianej części jest dokonana przez Habilitantkę porządkująca klasyfikacja kolokacji pod względem ich struktury.

Wysoko rozwiniętej świadomości i rzetelności naukowej dr Joanny Targońskiej zawdzięczamy podrozdział 1. 6 (s. 114-117), w którym refleksją objęto pojęcia pojawiające się w paradygmatycznie różnorodnych sieciach pojęciowych reprezentowanych w opisach badanego zjawiska. Tak wieloaspektowe podejście pozwala dostrzec szerokie spektrum perspektyw ujęć zagadnień łączonych z kategorią *kolokacji*.

Drugi rozdział swojej monografii Kandydatka poświęciła omówieniu i krytycznej ocenie badań nad kolokacjami. Badania te można podzielić na dwie grupy:

- (1) badania kolokacji zawartych w materiałach dydaktycznych i
- (2) badania procesu przyswajania kolokacji, badania kompetencji kolokacyjnej, badania technik i strategii uczenia się kolokacji oraz ich wpływu na poziom zapamiętywania nowego słownictwa.

Szczególną uwagę Autorka rozprawy habilitacyjnej poświęca badaniom procesów internalizacji kolokacji. Przywołane przez Kandydatkę wyniki badań wskazują, iż warunkiem przyswojenia nowego słownictwa jest intencjonalne skierowanie uwagi uczących się na formę prezentowanego *inputu*. Co bardzo istotne, również wartość komunikacyjna *inputu* ma wpływ wspierający proces uczenia się języka. Przywołując wyniki badań innych badaczy, dr Joanna Targońska dowodzi ponadto, iż istotnym czynnikiem w uczeniu się kolokacji jest świadomość kolokacyjna. Dokonany przegląd bogatej literatury przedmiotu uprawnia Habilitantkę do stwierdzenia wciąż marginalnego zainteresowania badaczy procesem uczenia się, procesem rozwijania kompetencji kolokacyjnej czy też świadomości kolokacyjnej. Mimo wykazanej wysokiej wartości ocenianej części rozprawy, należy zauważyć, że Autorka raczej referuje wyniki badań, wnioski innych badaczy, dokonując właściwego ich doboru i rzetelnie je przedstawiając, nie podejmuje się jednakże uporządkowania terminologicznego przedstawianych opisów badanej rzeczywistości. Być może Habilitantka starała się być wierna relacjonowanym opisom, wówczas tej uwagi nie należałoby traktować jako zarzutu, warto jednak zwrócić uwagę na potrzebę ukonstytuowania precyzyjnej terminologii umożliwiającej adekwatny, spójny opis eksplorowanych zjawisk. Terminologia musiałaby odzwierciedlać sieć pojęciową określonego paradygmatu, określonego oglądu badanej rzeczywistości.

Rozdział trzeci (s. 171-203) można uznać za zasadniczy fragment koncepcyjnej części monografii. Habilitantka definiuje w nim przedmiot swoich badań. Kompetencję kolokacyjną rozpatruje jako *subkompetencję* kompetencji leksykalnej. Założenie istnienia takiej konstelacji

budzi zainteresowanie recenzentki i skłania do zadania pytania, co Kandydatka rozumie pod pojęciem, terminem *kompetencja*. W jakiej relacji (zależności?) występują *subkompetencja* i *kompetencja*? W podrozdziale 3.2 (175-182) Autorka przedstawia w porządku chronologii czasowej powstawania definicje terminów *kompetencja*, *kompetencja komunikatywna*, które od dawna funkcjonują w dyskursie glottodydaktycznym. Przedstawiona ewolucja postrzegania i definiowania kompetencji językowej tworzy podstawę dla sformułowania trafnych wniosków. Można odnieść wrażenie, że dr Joanna Targońska przychyliła się do ujmowania kompetencji językowej w kategoriach komunikacji językowej zachodzącej w wyniku dokonywanych działań językowych. Istotnym w takim ujęciu wydaje się uwzględnienie komponentu autonomicznych, strategicznych działań użytkownika języka prowadzących do rozwiązywania problemów komunikacyjnych. Kompetencja w takich ujęciach jawi się jako dyspozycja, potencjał bazujący na umiejętnościach, sprawnościach, wiedzy, postawach, motywacjach, tożsamości językowej, kulturowej, poczuciu odpowiedzialności za podjęte aktywności. Wydaje się, że Habilitantka właśnie taką koncepcję kompetencji akceptuje. Przy takim założeniu i w świetle przedstawionych w monografii poglądów trudno zrozumieć stanowisko Autorki w zakresie definiowania przedmiotu badań, które odrzuca ujęcie kompetencji zaproponowane przez Weinerta (2001). Swą decyzję Autorka argumentuje jego rzekomo małą użytecznością dla badań empirycznych (s. 181-182). Uzasadnieniem takiej decyzji ma być definicyjnie wyeksponowana, zbyt złożona, struktura kompetencji, której istnienie Autorka nie neguje, jednak widzi w niej – podobnie jak inni przywołani w monografii badacze – przeszkodę w konstruowaniu i prowadzeniu badań. Trudno zgodzić się z takim podejściem, bowiem rzetelność naukowa wymagałaby właśnie całościowego podejścia do obiektów badań. Punktem wyjścia powinna być rzeczywista istota badanego fenomenu, a instrumentarium badawcze powinno być dostosowane do jego choćby najbardziej złożonych właściwości. Zaakceptować można decyzję o ograniczeniu badań do określonych komponentów kompetencji, ale obiekty te powinny być rozpatrywane w ujęciu holistycznym, w odniesieniach do pozostałych składowych elementów tworzących całość. Należy również zauważyć, że definicja kompetencji Weinerta stanowiła już punkt wyjścia dla udanych, miarodajnych badań kompetencji językowych przeprowadzonych przez polskich germanistów. Koncepcja kompetencji Weinerta jest ponadto kompatybilna z koncepcją kompetencji Europejskich Ram Kwalifikacji (ERK), co należy uznać za atut w badaniach, których celem jest optymalizacja zinstytucjonalizowanej dydaktyki języków obcych. Kompleksowość tej definicji umożliwia uchwycenie istotnych właściwości procesu rozwoju kompetencji językowej. Należałoby ponadto przyjąć, że tylko całościowe definiowanie

kompetencji, uwzględniające właściwości procesów mentalnych, działań językowych na poziomie makro i mikro pozwalają na skonstruowanie wydajnego instrumentarium badawczego i uzyskanie wartościowych wyników badań. Co niezwykle istotne w definicji kompetencji Weinerta, to podkreślenie podmiotowości uczącego się, jego autonomii umożliwiającej realizację działań językowych. Ważne w tym zakresie byłoby wykorzystanie również koncepcji polskiej badaczki Weroniki Wilczyńskiej, które podkreślają fundamentalną rolę autonomii w działaniach językowych użytkownika języka w procesie uczenia się języka obcego i w procesie komunikacji w języku obcym. Wydaje się, że te ujęcia mogłyby przyczynić się do rozwinięcia ustaleń Habilitantki dotyczących m.in. stwierdzonego przez Badaczkę pozytywnego wpływu zakotwiczenia komunikacyjnego nowych struktur językowych na proces uczenia się. Każda komunikacja językowa wymaga działań autonomicznych, określenia własnych potrzeb i celów komunikacyjnych. Ten fakt nie powinien być pomijany w dydaktyce języka obcego. Habilitantka zapewne ma świadomość tej obligacji, czego zaświadczeniem mogą być Jej artykuły poświęcone autonomii w nauczaniu języków obcych.

Przywołując opinie innych badaczy Habilitantka przyjmuje słuszne założenie, że właściwości kompetencji mogą być zbadane na podstawie uzyskanych informacji o wiedzy uczącego się i danych uzyskanych z obserwacji aktywności językowych. Kandydatka dokonała gruntownego przeglądu literatury przedmiotu pod kątem uwzględnienia w modelach kompetencji językowej kompetencji leksykalnej. Ważny fragment części referującej różnorodne modele to opis koncepcji polskiego badacza Aleksandra Szulca, który kolokacje jako konwencjonalne syntagmy rozpatruje w ramach kompetencji leksotaktycznej. Kolejnym ważnym zabiegiem interpretacyjnego wydobywania i kategoryzowania elementów tworzących kompetencję leksykalną jest analiza modelu GER (*Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen*), w którym uwzględniono ten rodzaj kompetencji. W ujęciu modelu GER kompetencja leksykalna obejmuje znajomość słownictwa oraz umiejętności jego stosowania. W odniesieniu do tego modelu ujawnia się krytyczna ocena Habilitantki. Dr Joanna Targońska podważa zasadność rozdzielenia w tym modelu kompetencji semantycznej od kompetencji leksykalnej. Mimo wykazanych niedociągnięć referowanego modelu Autorka przyjmuje jego pojawienie się w dyskursie glottodydaktycznym jako ważną cezurę w badaniach nad kompetencją leksykalną. Wyróżnienie w tym modelu kompetencji leksykalnej wywołało bowiem duże zainteresowanie badawcze tym rodzajem kompetencji wśród wielu glottodydaktyków.

Habilitantka nie poprzestaje na przedstawieniu ustaleń definicyjnych i modelotwórczych innych badaczy. Proponuje również własne, autorskie ujęcie kompetencji leksykalnej, zaprezentowane również częściowo we wcześniej opublikowanych pracach. Szczególnie docenić należy wyróżnienie przez Badaczkę komponentu strategicznego i metakognitywnego kompetencji leksykalnej. W rozdziale 3. 5 (s. 196-203) Autorka przedstawia naukowo ugruntowaną eksplikację pojęcia *kompetencja kolokacyjna*. Co jest warte podkreślenia, uwzględnia przy tym ujęcia różnorodnych perspektyw badawczych. Kompetencję tę rozpatruje jako element kompetencji leksykalnej. Jak wyżej już zaznaczono, dla potrzeb własnych badań proponuje rozpatrywanie tej kompetencji jako subkompetencji kompetencji leksykalnej. Dr Joanna Targońska wyróżnia trzy subkompetencje tworzące kompetencję kolokacyjną: kolokacyjną kompetencję receptywną, produktywną i refleksyjną (świadomość i uważność kolokacyjną). Autorka zauważa, że te komponenty kompetencji kolokacyjnej obejmują następujące „umiejętności”: rozpoznawanie, rozumienie, produktywne użycie i uczenie się kolokacji. Niestety Kandydatka odstąpiła od próby zdefiniowania terminu „umiejętność”. Pomięła również funkcjonujący w glottodydaktyce termin „sprawność”, który należałoby odnieść do procesów receptywnych rozumienia. Termin „umiejętność” stosowany jest przez Autorkę dosyć swobodnie. Szkoda, że Habilitantka nie skorzystała z opracowań Franciszka Gruczy, w których struktura kompetencji językowej wraz z klasyfikacją sprawności została poddana szczegółowej eksplikacji. Istotnym opracowaniem dla eksploracji Habilitantki mogła być również monografia Barbary Sadownik pt. *Modulare Architektur der menschlichen Sprachfähigkeit*, w całości poświęcona deskrypcji właściwości mentalnych człowieka mających wpływ na rozwój i stosowanie języka.

Po lekturze podrozdziału 3. 5. 2 (s. 198-203) nasuwa się wątpliwość, czy wyróżnione *Teilkompetenzen* nie należałoby określić *umiejętnościami*, w niektórych przypadkach *sprawnościami*, wiedzą, obszarem świadomości, postaw, ale też metakompetencją. Trudno zaakceptować utożsamianie na przykład *świadomości z kompetencją*. Wydaje się, że eksplikacja fenomenu kompetencji wymagałaby stworzenia modelu stratyfikacyjnego o hierarchicznej strukturze, z rozróżnieniem wiedzy deklaratywnej, proceduralnej, metawiedzy, postaw i motywacji – elementów, które funkcjonują we wzajemnej determinacji. Ustalenie relacji, oddziaływania między tymi komponentami mogłoby dostarczyć przesłanek dla projektowania procesu i metod rozwijania kompetencji kolokacyjnej.

We właściwym kierunku skierowała Habilitantka swój wywód w rozdziale czwartym (s. 205-245), w którym omówione zostały aspekty wyposażenia mentalnego użytkownika języka.

Centralną kategorią objętą dogłębną refleksją Autorki jest świadomość językowa. Tę część pracy można potraktować jako cenne uzupełnienie poprzedniego rozdziału. Świadomość językową i uważność kolokacyjną zasadnie traktuje dr Joanna Targońska jako składową wcześniej wyróżnionej refleksyjnej kompetencji kolokacyjnej. Drugą istotną kategorią eksplikowaną w czwartym rozdziale jest *uwaga* rozpatrywana w odniesieniu do nauki słownictwa jako element świadomości językowej.

Najbardziej obszerny rozdział piąty ocenianej monografii (s. 247-455) przedstawia badania empiryczne przeprowadzone przez dr Joannę Targońską. Autorka bardzo skrupulatnie przedstawia cel eksperymentu, formułując katalog hierarchicznie uporządkowanych pytań badawczych, które poświadczają doskonałą orientację Habilitantki w badanej rzeczywistości. Kandydatka rzetelnie opisuje zastosowaną metodę badawczą, instrumenty badawcze, ankiety, testy, pisemne wypowiedzi, wywiady retrospektywne, asocjogramy. Lektura tej części pozwala stwierdzić bardzo przemyślane postępowanie Badaczki świadomej wad i zalet zastosowanych metod. Odpowiednio dobrane zostały metody badawcze i grupa probantów. Wartość uzyskanych wyników badań podniósł dwuletni czas trwania eksperymentu. Przyjęty sposób postępowania badawczego umożliwił Habilitantce uzyskanie danych o wysokiej mocy argumentacyjnej.

Szczególnie cenne jest zbadanie przez dr Joannę Targońską indywidualnych procesów uczenia się poszczególnych probantów. Taki zabieg pozwala uchwycić subiektywny charakter operacji uczenia się i w konsekwencji jego akceptacji pozwala uniknąć chybionych generalizacji i uogólnień. Interesujące poznawczo są eksploracje indywidualnych teorii uczenia się słownictwa reprezentowane przez badanych studentów.

Wszystkie etapy badania zostały przez Autorkę monografii precyzyjnie opisane. Zgromadzone dane zostały przedstawione w czytelnych tabelach. Kandydatka wyciąga na podstawie poczynionych obserwacji i uzyskanych danych logiczne wnioski o wysokiej wartości glottodydaktycznej. Rozłożone w czasie obserwacje umożliwiły Habilitantce dokonanie analizy różnorodnych parametrów procesu rozwoju kompetencji kolokacyjnej. I tak Autorka czyni naukowo wartościowe spostrzeżenia w odniesieniu do:

- ✓ procesu uczenia się i nauczania słownictwa,
- ✓ indywidualnych procesów rozwijania się kompetencji kolokacyjnej,
- ✓ wpływu wcześniej wykształconych nawyków uczenia się słownictwa na rozwijanie kompetencji kolokacyjnej,

- ✓ interlingwalnych błędów interferencyjnych,
- ✓ technik i strategii uczenia się kolokacji,
- ✓ wspierającego wpływu komunikacyjnego zakotwiczenia kolokacji na efektywność procesu uczenia się,
- ✓ wspierającego wpływu świadomości i uważności językowej na proces uczenia się kolokacji.

Za zasadne należy uznać postulaty Badaczki sformułowane w odniesieniu do dydaktyki języka obcego. Należy przychylić się do propozycji wdrożenia zmian w zakresie metodyki nauczania słownictwa (w tym kolokacji) w ramach zinstytucjonalizowanej dydaktyki języków obcych, wdrożenia eksplicytnej pracy nad słownictwem (również pracy ze słownikiem), rozpatrywania, reflektowania słownictwa w jego mentalnym i tekstowym zakotwiczeniu. Wysoką wartość posiadają wnioski dotyczące zastosowanych w eksperymencie metod ewaluacji opanowania kolokacji.

Oparte na połączeniu metodologii badań jakościowych i ilościowych badania dr Joanny Targońskiej posiadają charakter diagnostyczno-deskryptywny. Zastosowana triangulacja zastosowanych metod i uzyskanych danych dała solidną podstawę dla stworzenia opisu procesu rozwoju kompetencji kolokacyjnej. Kompleks eksperymentalny, bardzo dobrze zabezpieczony przez Habilitantkę, spełnił swoją funkcję diagnozowania. Habilitantka z największą starannością identyfikuje, nazywa i klasyfikuje obserwowane zjawiska. Zastosowana metodologia umożliwiła udzieleni odpowiedzi na postawione pytania badawcze i sformułowanie kolejnych dezyderatów (s. 464). Zgromadzony materiał i poczynione obserwacje otwierają według Autorki inne jeszcze drogi poszukiwań badawczych. Monografię kończy aneks, spisy grafik, diagramów, tabel i bogata bibliografia.

W bilansie podsumowującym oceny rozprawy habilitacyjnej dr Joanny Targońskiej należałoby zwrócić uwagę na pewne niedociągnięcia, które – co chciałabym wyraźnie podkreślić – nie podważają pozytywnej oceny końcowej:

- ✓ miejscami mało krytyczne stanowisko Habilitantki w odniesieniu do referowanych poglądów innych badaczy,
- ✓ brak terminologicznego uporządkowania w przedstawianych opisach badanych zjawisk; zbyt mało precyzyjne stosowanie terminów *kompetencja*, *umiejętność*,

- ✓ brak podjęcia próby stworzenia modelu kompetencji kolokacyjnej o charakterze stratyfikacyjnym, całościowo odwzorowującym strukturę kompetencji obejmującej wiedzę, umiejętności, sprawności, postawy, motywacje, autonomię oraz zależności między poszczególnymi komponentami.

Cennym uzupełnieniem monografii dr Joanny Targońskiej byłby indeks rzeczowy.

Jako zalety decydujące o wartości merytorycznej ocenianej rozprawy habilitacyjnej należy wskazać na następujące walory:

- ✓ trafna identyfikacja potrzeb w zakresie rozwijania kompetencji kolokacyjnej u osób uczących się języków obcych,
- ✓ interdyscyplinarność podejścia do badanych zagadnień, umiejętność sprawnego łączenia różnorodnych paradygmatów badawczych,
- ✓ nowatorskie opracowanie opisu kompetencji kolokacyjnej i procesu jej rozwoju,
- ✓ określenie właściwości kompetencji kolokacyjnej rozwijanej w zakresie języków obcych, w szczególności w zakresie języka niemieckiego jako obcego,
- ✓ koncepcyjne zdefiniowanie *uważności* językowej i jej wpływu na rozwój kompetencji kolokacyjnej,
- ✓ wieloaspektowość dociekań naukowych i koncepcji metodologicznych,
- ✓ erudycja Habilitantki widoczna w całości wywodu w części koncepcyjnej monografii,
- ✓ skonstruowanie efektywnych narzędzi pozyskiwania danych,
- ✓ modelowo-wzorcowy charakter badań diagnostycznych, zastosowanie triangulacji metod,
- ✓ obszerność i wiarygodność zaświadczeń empirycznych,
- ✓ eksploracje indywidualnych procesów rozwijania kompetencji kolokacyjnej u uczących się języka niemieckiego, zbadanie „indywidualnych teorii uczenia się”,
- ✓ określenie dezyderatów badawczych w zakresie badań nad kompetencją kolokacyjną,
- ✓ wysoka wartość aplikatywna uzyskanych danych i stworzonego opisu kompetencji kolokacyjnej.

IV Ocena osiągnięć dydaktycznych oraz działalności organizacyjnej i popularyzującej naukę

Pani dr Joanna Targońska aktywnym pracownikiem Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Angażuje się w organizację procesu dydaktycznego. Przez wiele lat była koordynatorką modułu praktycznej znajomości języka niemieckiego. Przez ponad 15 lat sprawuje opiekę nad praktykami przedmiotowo-metodycznymi na kierunku filologia germańska. Jest członkiem Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia i zespołu ds. opisu wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Dr Joanna Targońska jest również członkiem kierunkowej Rady Programowej. W ramach prac nad nowym programem studiów dla kierunku filologia germańska na I i II stopniu opracowała koncepcję modułu praktycznej nauki języka niemieckiego. Habilitantka była promotorką 26 prac magisterskich.

Na odnotowanie zasługuje również działalność popularyzatorska dr Joanny Targońskiej. Habilitantka prowadziła bezpłatne kursy dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 19 w Olsztynie, zajęcia z języka niemieckiego dla uczniów Liceum im. St. Żyromskiego w Iławie i II Liceum Ogólnokształcącego w Olsztynie. Uczestniczy regularnie w *Dniach Otwartych Germanistyki*, organizując animacje dla zainteresowanych kandydatów na studia germanistyczne. Dr Joanna Targońska przeprowadziła warsztaty dla nauczycieli języka niemieckiego.

Dr Joanna Targońska angażuje się również w działalność na rzecz Wydziału Humanistycznego UWM, czego zaświadczeniem mogą być liczne referaty wygłoszone podczas *Dni Humana* i w ramach *Czwartków z Humanistyką*.

Zasięg działalności popularyzatorskiej dr Joanny Targońskiej wykracza poza mury macierzystej uczelni. Habilitantka regularnie bierze udział w *Olsztyńskich Dniach Nauki i Sztuki*, prowadząc warsztaty dla młodzieży licealnej. Reprezentowała Wydział Humanistyczny na piknikach naukowych z okazji 15-lecia oraz 20-lecia istnienia Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Habilitantka zorganizowała na Wydziale Humanistycznym wernisaże dwóch naukowych.

Dr Joanna Targońska swą wiedzę glottodydaktyczną wykorzystuje jako autorka recenzji podręczników do języka niemieckiego. Do chwili obecnej sporządziła 14 takich recenzji.

Habilitantka była członkiem komitetów dwóch międzynarodowych konferencji naukowych. Obecnie w podobnej roli angażuje się w przygotowanie międzynarodowego kongresu

germanistycznego (Kongress des Mitteleuropäischen Germanistenverbandes), który odbędzie we wrześniu bieżącego roku na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie.

Wnioski i konkluzje podsumowujące

Dorobek dr Joanny Targońskiej, zagadnienia, którym zostały poświęcone liczne projekty badawcze, ich efekty końcowe, wnioski naukowe, dokonania całościowe oraz ich wartość aplikatywna utwierdzają recenzentkę w przekonaniu o ugruntowanej dojrzałości naukowej Habilitantki. Dr Joannę Targońską cechuje ukształtowany, oryginalny warsztat naukowo-badawczy oraz doskonała umiejętność wiązania wypracowanych koncepcji z dydaktyką języków obcych, w szczególności z dydaktyką języka niemieckiego jako obcego.

Konkluzja zamykająca ocenę

Bardzo pozytywna, całościowa ocena dorobku naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego dr Joanny Targońskiej stanowi w opinii recenzentki jednoznacznie wystarczającą podstawę do zarekomendowania Jej osoby jako znakomitej Kandydatki do stopnia doktora habilitowanego w zakresie językoznawstwa i przedłożenia niniejszego wniosku Wysokiej Komisji Habilitacyjnej do pozytywnej akceptacji.

